

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

คู่มือเปรียบเทียบ โรค อาการ และหัตถการ ด้านการแพทย์แผนไทย

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568

คู่มือเปรียบเทียบ โรค อาการและหัตถการ ด้านการแพทย์แผนไทย

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568

คู่มือเปรียบเทียบ โรค อาการและหัตถการ ด้านการแพทย์แผนไทย

ISBN : 978-616-11-5420-2

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สมฤกษ์ จีงสมาน	อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
นายสมศักดิ์ กริชัย	รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
นายแพทย์เทวัญ ธาณิรัตน์	รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

บรรณาธิการ

ดร.รัชณี จันทร์เกษ	ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
นางอัจฉรา เชียงทอง	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
นางมาลา สร้อยสำโรง	แพทย์แผนไทยชำนาญการพิเศษ รองผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
นางสาวธริตา จันทร์หอม	นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ สถาบันการแพทย์แผนไทย
นางสาวปพิชญา แนนกลาง	แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ สถาบันการแพทย์แผนไทย

จัดทำโดย : กลุ่มงานพัฒนาคุณภาพมาตรฐานด้านบริการ
สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ มีนาคม 2568

จำนวนพิมพ์ 1,200 เล่ม

พิมพ์ที่ โรงพิมพ์สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด

สนับสนุนงบประมาณการจัดพิมพ์โดย : กองทุนภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย

คำนำ

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ได้จัดทำมาตรฐานรหัสการวินิจฉัยโรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อให้หน่วยบริการการแพทย์แผนไทยในสถานบริการสาธารณสุขของรัฐ นำไปใช้ในการให้รหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตามหลักมาตรฐานสากลขององค์การอนามัยโลก มาตั้งแต่ปี 2551 และในปี 2567 สถาบันการแพทย์แผนไทย ร่วมกับคณะกรรมการและคณะทำงานพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ได้จัดทำคู่มือเปรียบเทียบ โรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย กับการแพทย์แผนปัจจุบันขึ้น เพื่อช่วยให้แพทย์ทั้งแผนไทยและแผนปัจจุบัน สามารถสื่อสารแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้อย่างเข้าใจ อีกทั้งช่วยในการวางแผนพัฒนานโยบายด้านสาธารณสุขเป็นเครื่องมือสำคัญในการวิจัยทางการแพทย์ทั้งแผนไทยและแผนปัจจุบัน ช่วยให้ผู้สามารถเปรียบเทียบผลการรักษาและพัฒนานวัตกรรมใหม่ๆ และช่วยให้การแพทย์แผนไทยได้รับการยอมรับในระดับสากลมากขึ้น

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หวังเป็นอย่างยิ่งว่า คู่มือเปรียบเทียบโรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย เล่มนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับบุคลากรและหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐทุกแห่ง ในการเชื่อมโยงข้อมูลสุขภาพร่วมกัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

(นายสมฤกษ์ จิงสมาน)

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
1. บทนำ	1
2. โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย	
• รหัสที่ 1	3
• รหัสที่ 2	5
• รหัสที่ 3	7
• รหัสที่ 4	8
• รหัสที่ 5	9
• รหัสที่ 6	10
• รหัสที่ 7	11
• รหัสที่ 8	12
• รหัสที่ 9	14
• รหัสที่ 10	15
• รหัสที่ 11	17
3. เอกสารอ้างอิง	18
4. ภาคผนวก	21
- คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก ที่ ๑๗๓/๒๕๖๗ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนา รหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย และคณะทำงานพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการ ด้านการแพทย์แผนไทย	22

บทนำ

การเปรียบเทียบข้อมูลรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย กับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย (ICD-10)

สถาบันการแพทย์แผนไทย ได้สำรวจข้อมูลการใช้รหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย และรวบรวมปัญหา อุปสรรค ข้อเสนอแนะ การใช้รหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยของหน่วยบริการสาธารณสุขของรัฐจากแพทย์แผนไทยและบุคลากรด้านการสาธารณสุขที่เกี่ยวข้อง ซึ่งพบปัญหาการให้รหัสโรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยของผู้ประกอบวิชาชีพแพทย์แผนไทยที่ไม่สามารถสื่อสารกับวิชาชีพอื่นให้เข้าใจในการให้รหัสได้ เนื่องจากชื่อโรคที่มีความเฉพาะ เมื่อต้องการทบทวนประวัติการรักษาผู้ป่วยส่งผลให้เกิดความคลาดเคลื่อนในข้อมูลได้ จึงเป็นที่มาจัดทำเปรียบเทียบข้อมูลรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยกับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย (ICD-10-TM) เพื่อการวินิจฉัยโรคที่มีความชัดเจนและสามารถสื่อสารกับสหวิชาชีพ ส่งต่อผู้รับบริการในระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ และสามารถรวบรวมเวชสถิติด้านการจัดบริการการแพทย์แผนไทย และการแพทย์ทางเลือกที่เปรียบเทียบข้อมูลรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยกับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย (ICD-10-TM) ตอบสนองการใช้รหัสโรค อาการและหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยแก่ผู้ให้รหัส ต่อไป

ข้อมูลรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยที่พิจารณา

พิจารณาการเปรียบเทียบโรค จากระหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยทั้งหมด มี จำนวน 640 รหัส และรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ที่เพิ่มเติมในปี 2565 จำนวน 2 รหัส

รวมทั้งสิ้น 642 รหัส (อ้างอิงจากคู่มือบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย บัญชีรหัสกลุ่มโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ปี 2559)

หลักการเลือกให้รหัสการวินิจฉัย

หลักการให้รหัสการวินิจฉัยคือต้องเลือกให้รหัสการวินิจฉัยที่ละเอียดที่สุดเสมอ ดังนั้นโรคหรืออาการใดที่มีรหัสละเอียดถึง 5 หลัก ต้องให้รหัส 5 หลัก และรหัส 3 หลักและ 4 หลักที่เป็นรหัสแม่ของรหัส 5 หลักนั้นจะถูกงดใช้โดยปริยาย ดังนี้

รหัสหลัก จำนวน 25 รหัส (เป็นรหัสงดใช้ เนื่องจากมีรหัสรองที่สามารถลงรหัสได้) เช่น U 56 ไช้

รหัสรอง จำนวน 70 รหัส (เป็นรหัสงดใช้เนื่องจากมีรหัสละเอียดที่สามารถลงรหัสได้) เช่น U 56.0 โรคที่เกี่ยวกับไช้

รหัสที่อนุญาตให้ลงข้อมูลได้ จำนวน 547 รหัส เช่น U 56.3 ไช้สุวัดหรือตัวด

หลักเกณฑ์ในการพิจารณาเปรียบเทียบรหัสโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย กับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย (ICD-10-TM)

1. หากโรคหรืออาการด้านการแพทย์แผนไทยใด ที่พิจารณาแล้วสามารถเทียบเคียงกับโรคหรืออาการ กับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย เล่มที่ 1 ได้ครบถ้วน จะพิจารณาเห็นชอบให้เทียบเคียง

2. หากโรคหรืออาการด้านการแพทย์แผนไทยใด ที่พิจารณาแล้วไม่สามารถเทียบเคียงกับโรคหรืออาการ กับบัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย เล่มที่ 1 ได้อย่างชัดเจน จะไม่เทียบเคียง

3. รหัส “ที่ระบุรายละเอียด”, “ไม่ระบุรายละเอียด” ไม่นำมาพิจารณา เนื่องจากไม่สามารถระบุความชัดเจนของโรค/อาการได้

รหัสที่ 1

โรค อาการ และคัดกรการทางการแพทย์แผนไทย

U56 ไข้

U56.1 โรคที่เกี่ยวข้องกับไข้หวัด

รหัส U56.10

ชื่อโรค/อาการ ไข้หวัดน้อย

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ให้สะบัดร้อนสะท้านหนาว ให้ปวดศีรษะเป็นกำลัง ระวีระไว ไอ จาม ให้น้ำมูกตก ลักษณะอันนี้ไข้เพื่อหวัดน้อย อันว่าคนไข้ทั้งหลายนั้นไม่กินยาก็หาย ไม่อาบน้ำก็หาย ใน 3 วัน 5 วัน

อธิบายเพิ่มเติม ไข้ในทางการแพทย์แผนไทย มี 2 ความหมายตามพจนานุกรมศัพท์แพทย์และเภสัชกรรมแผนไทย หมายถึง “ความเจ็บป่วยทางกายหรือทางจิต เช่น ไข้พิษ ไข้กาฬ ไข้เหนือ ไข้หวัด นอกจากนี้ทางการแพทย์แผนไทยยังมีไข้ตัวเย็นอันเกิดจากธาตุไฟพิการ” หรือ หมายถึง “อาการครั่นเนื้อ ครั่นตัว สะบัดร้อนสะบัดหนาว ปวดเมื่อย โดยทั่วไป หมายถึง อาการที่มีอุณหภูมิของร่างกายสูงขึ้นผิดจากระดับปกติเนื่องจากความเจ็บป่วย”

โรค อาการ ที่เกียบเกียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส J00

ชื่อโรค/อาการ Acute nasopharyngitis [common cold]

คอหอยส่วนจมูกอักเสบเฉียบพลัน (ไข้หวัด)

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Rhinitis หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูก แบ่งเป็น

1. **Acute Rhinitis** หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูกแบบเฉียบพลัน เป็นส่วนหนึ่งของ common cold หรือ upper respiratory infection (URI) ส่วนใหญ่เกิดจากเชื้อไวรัส มีระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน ผู้ป่วยจะมีไข้ ปวดศีรษะ คัดจมูก มีน้ำมูกไหล อาจมีอาการไอและเจ็บคอร่วมด้วย
2. **Chronic rhinitis** หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูกแบบเรื้อรัง เป็นซ้ำๆ ได้บ่อยๆ เกิดจากหลายสาเหตุ

รหัสที่ 2

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U56 ไข้

U56.1 โรคที่เกี่ยวข้องกับไข้หวัด

รหัส U56.19

ชื่อโรค/อาการ ไข้หวัด, ไม่ระบุรายละเอียด

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ไข้หวัด, ไม่ระบุรายละเอียด

อธิบายเพิ่มเติม หวัด เป็นโรคที่กล่าวถึงในคัมภีร์ตักกะศีลาว่าด้วยอาการไข้เป็นหวัด ให้สับตร้อนสะบัดหนาว (ครั้นเนื้อครั้นตัว มีอาการคล้ายจะเป็นไข้เพราะเดี๋ยวร้อนเดี๋ยวหนาว) ปวดศีรษะ ระวิงระไว ไอ จาม มีน้ำมูก ซึ่งทางการแพทย์แผนไทยเรียกโรคนี้ว่า “ไข้หวัดน้อย” โดยไม่กินยาก็หาย ไม่อาบน้ำก็หายใน 3 วันใน 5 วัน

โรค อาการ ที่เกียบเกียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส J00

ชื่อโรค/อาการ Acute nasopharyngitis [common cold]

คอหอยส่วนจมูกอักเสบเฉียบพลัน (ไข้หวัด)

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Rhinitis หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูก แบ่งเป็น

1. **Acute Rhinitis** หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูกแบบเฉียบพลัน เป็นส่วนหนึ่งของ common cold หรือ upper respiratory infection (URI) ส่วนใหญ่เกิดจากเชื้อไวรัส มีระยะเวลาไม่เกิน 7 วัน ผู้ป่วยจะมีไข้ ปวดศีรษะ คัดจมูก มีน้ำมูกไหล อาจมีอาการไอและเจ็บคอร่วมด้วย

2. **Chronic rhinitis** หมายถึง การอักเสบของเยื่อบุจมูกแบบเรื้อรัง เป็นซ้ำๆ ได้บ่อยๆ เกิดจากหลายสาเหตุ

รหัสที่ 3

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U61 โรคและอาการของศีรษะ, สมอ และระบบประสาท

รหัส U61.2

ชื่อโรค/อาการ ลมปะกำ หรือ ลมตะกำ

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ปวดศีรษะข้างเดียวหรือ 2 ข้างก็ได้ หน้าแดง และอาจปวดกระบอกตา ตาลาย เห็นแสงระยิบระยับ จะออกอาการเวลาเช้าถึงเที่ยง และมีอาการอื่นร่วมด้วย เช่น ปวดศีรษะและมีความดันสูง ปวดศีรษะและมีอาการอาเจียน ปวดศีรษะและมีไข้สูง

อธิบายเพิ่มเติม ทางแพทย์แผนไทยโรคไมเกรนเข้าได้กับลมปะกำ หรือลมตะกำ เกิดเนื่องจากการติดขัดของลมอุทกังคมาวาตา (ลมเบื้องสูง) ที่พัดจากปลายเท้าขึ้นไปถึงศีรษะ ส่งผลให้การไหลเวียนของเลือด ลมเดินไม่สะดวก ทำให้มีอาการปวดศีรษะ ปวดเบ้าตา ปวดกระบอกตา ปวดขมับ อาจมีอาการคลื่นไส้ อาเจียนร่วมด้วย

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส G43.0

ชื่อโรค/อาการ Migraine without aura [common migraine]

ไมเกรนที่ไม่มีสัญญาณบอกเหตุ : [โรคไมเกรนธรรมดา]

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Migraine ผู้ป่วยส่วนใหญ่ปวดศีรษะข้างเดียว ปวดแบบตุ๊บๆ เป็นๆ หายๆ ร่วมกับมีอาการคลื่นไส้ อาเจียน อาจมีอาการ aura เกิดก่อนอาการปวดศีรษะไม่เกิน 30 นาที ได้แก่ เห็นแสงสีต่างๆ ตามองไม่เห็นบางส่วน และอาการขาบางครั้งมีอาการทางระบบประสาทที่เกิดชั่วคราวหรือหลงเหลืออยู่หลังอาการปวดศีรษะแบบ migraine

รหัสที่ 4

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U61 โรคและอาการของศีรษะ, สมอง และระบบประสาท

U61.3 ปวดศีรษะ วิงเวียน และเป็นลม

รหัส U61.30

ชื่อโรค/อาการ ปวดศีรษะ

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ปวดที่บริเวณศีรษะ

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส R51.0

ชื่อโรค/อาการ Headache, unspecified ปวดศีรษะ ไม่ระบุรายละเอียด

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Headache หรือ ปวดศีรษะ เป็นเพียงอาการที่เกิดได้จากหลายสาเหตุ แพทย์ควรบันทึกสาเหตุของอาการปวดศีรษะเป็นการวินิจฉัย แต่ถ้าไม่ทราบสาเหตุจึงจะวินิจฉัยว่าปวดศีรษะ ถ้าแพทย์วินิจฉัยสาเหตุของอาการปวดศีรษะ ให้รหัสของโรคที่เป็นสาเหตุให้ใช้รหัส R51.0 Headache, unspecified

รหัสที่ 5

โรค อาการ และคัดถการทางการแพทย์แผนไทย

U61 โรคและอาการของศีรษะ, สมอ และระบบประสาท

U61.3 ปวดศีรษะ วิงเวียน และเป็นลม

รหัส U 61.32

ชื่อโรค/อาการ เวียนศีรษะ หน้ามืด ตาลาย

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย อาการเวียนศีรษะ โดยไม่มีบ้านหมุน อาจมีอาการเหงื่อแตก คลื่นไส้ ตามัวจนมองไม่เห็น และอาจตามด้วยอาการเป็นลม หรือหายไปเอง

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส R42

ชื่อโรค/อาการ Dizziness and giddiness เวียนศีรษะ ศีรษะเบาหวิว ไม่พบอาการหมุน

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Dizziness and giddiness หมายถึง ความรู้สึกเวียนศีรษะ เหมือนจะเป็นลม (pre - syncope) ถ้ารู้สึกที่บ้านหรือวัตถุรอบข้างหมุนได้ให้วินิจฉัยว่า vertigo คำวินิจฉัยเหล่านี้ใช้เมื่อแพทย์ยังไม่สามารถระบุสาเหตุได้ชัดเจน หากสามารถระบุสาเหตุได้ ให้ใช้สาเหตุนั้นเป็นการวินิจฉัย เช่น peripheral vertigo, central vertigo หรือ benign paroxysmal vertigo ถ้าแพทย์วินิจฉัยว่า Dizziness and giddiness, light headedness หรือ vertigo โดยไม่ระบุสาเหตุ ให้ใช้รหัส R42 Dizziness and giddiness

รหัสที่ 6

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U64 โรคและอาการของทางเดินหายใจ

รหัส U 64.3

ชื่อโรค/อาการ ไอ

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ไอร่วมกับมีเสมหะที่มีสีและกลิ่นเปลี่ยนไป (กลิ่นเหม็น สีขุ่นขึ้น) หรือไอแห้งๆ ไม่มีเสมหะ หรืออาจไอออกมาเป็นเลือดจากทางเดินหายใจส่วนล่าง ตั้งแต่เลือดปนเสมหะจนกระทั่งเป็นเลือดสด

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส R05

ชื่อโรค/อาการ Cough ไอ

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

อาการไอเกิดได้จากหลายสาเหตุ ถ้าเป็นแบบเฉียบพลันเกิดจากการติดเชื้อของทางเดินหายใจ ถ้าเป็นเรื้อรังอาจเกิดจากโรคหอบหืด วัณโรค มะเร็งปอด gastro-oesophageal reflux เยื่อจมูกอักเสบจากภูมิแพ้ หรือเกิดจากยาบางชนิด เช่น ACE inhibitor ถ้าทราบสาเหตุให้แพทย์สรุปโรคต้นเหตุเป็นการวินิจฉัย ถ้าไม่ทราบให้วินิจฉัยตามอาการ คือ อาการไอ

รหัสที่ 7

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U66 โรคและอาการในท้อง

U66.8 โรคและอาการอื่นในท้อง

รหัส U 66.80

ชื่อโรค/อาการ ท้องอืด

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย มีลมในกระเพาะอาหารหรือลำไส้ ทำให้จุกเสียดแน่นอึดอัดในช่องท้อง

อธิบายเพิ่มเติม อาการไม่สบายท้อง มีลมในท้องมากกว่าปกติ จุกเสียดแน่นท้อง อาจมีอาการเรอ และผายลมร่วมด้วย

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส R14

ชื่อโรค/อาการ Flatulence and related conditions ท้องอืด และภาวะที่เกี่ยวข้อง

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Flatulence หมายถึง ภาวะท้องอืด ท้องเฟ้อ ท้องโป่งพอง มีลมในท้องมาก แพทย์วินิจฉัยภาวะนี้ เมื่อยังตรวจไม่พบสาเหตุ ซึ่งส่วนใหญ่เกิดจากภาวะ aerophagia คือ มีการกลืนลม ทำให้มีลมในกระเพาะอาหารและลำไส้มาก อาจเกิดจากการเคี้ยวหมากฝรั่ง การสูบบุหรี่ ภาวะกังวลใจ หรือเป็นอาการของ irritable bowel syndrome

รหัสที่ 8

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U69 อุจจาระผิดปกติ

U69.8 อุจจาระผิดปกติแบบอื่น

รหัส U 69.84

ชื่อโรค/อาการ ท้องผูก

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ถ่ายอุจจาระน้อยครั้งกว่าปกติ คนปกติถ่ายอุจจาระอย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง หรือถ่ายลำบากโดยต้องเบ่งมากขึ้น อุจจาระแข็ง หรือรู้สึกอึดอัดเหมือนถ่ายอุจจาระไม่หมด

ไม่รวม: ท้องผูกเป็นพรรตึก (U69.85)

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส K59.0

ชื่อโรค/อาการ Constipation ท้องผูก

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

นอกจาก irritable bowel syndrome ยังมีความผิดปกติอื่น ในการทำหน้าที่ของลำไส้ ได้แก่ functional constipation และ functional diarrhoea โดยแพทย์วินิจฉัยภาวะเหล่านี้ เมื่อได้ทำการตรวจแล้ว ไม่พบสาเหตุทาง organic เช่น ตรวจอุจจาระ

อธิบายเพิ่มเติม

- อาการที่อุจจาระแข็ง แห้ง และถ่ายยาก และไม่ค่อยถ่ายอุจจาระ อาการอื่นๆ อาจรวมถึงอาการถ่ายอุจจาระลำบาก รู้สึกแน่นท้อง ไม่สบายตัว และรู้สึกเหนื่อยชา
- โรคที่เกิดจากอุจจาระที่ออกไม่ปกติ บ่อยครั้ง หรือถ่ายยาก

- ภาวะที่การขับถ่ายไม่บ่อยหรือไม่สมบูรณ์
- อาการท้องผูก หมายถึง การที่บุคคลมีการถ่ายอุจจาระ 3 ครั้ง หรือน้อยกว่าใน 1 สัปดาห์ อุจจาระอาจแข็งและแห้ง บางครั้งอาจถ่ายลำบาก ในบางครั้งแทบทุกคนจะมีอาการท้องผูก ในกรณีส่วนใหญ่ อาการท้องผูก จะเกิดขึ้นเพียงช่วงสั้นๆ และไม่ร้ายแรง มีหลายวิธีที่คุณสามารถทำได้เพื่อป้องกันอาการท้องผูก เช่น

- กินผลไม้ ผัก และธัญพืชที่มีไฟเบอร์สูงมากขึ้น
- ดื่มน้ำและของเหลวอื่น ๆ มากมาย
- การออกกำลังกายให้เพียงพอ
- การใช้เวลาขับถ่ายเมื่อคุณต้องการ
- ใช้ยาระบายเฉพาะเมื่อแพทย์แนะนำให้คุณใช้เท่านั้น
- ถามแพทย์ของคุณว่ายาที่คุณรับประทาน อาจทำให้ท้องผูกหรือไม่

การขับถ่ายทุกวันไม่ใช่เรื่องสำคัญ อย่างไรก็ตาม หากพฤติกรรม การขับถ่ายของคุณเปลี่ยนไป ควรปรึกษาแพทย์

- อาการท้องผูก การขับถ่ายไม่สม่ำเสมอ ไม่ค่อยออก หรือถ่ายยาก
- ความถี่ในการถ่ายอุจจาระลดลงพร้อมกับการถ่ายอุจจาระลำบาก หรือถ่ายไม่หมด และ/หรือถ่ายอุจจาระแข็งและแห้งมากเกินไป
- การขับถ่ายอุจจาระแข็งแห้งได้ยาก
- การขับถ่ายอุจจาระไม่บ่อยหรือถ่ายยาก อาการเหล่านี้เกี่ยวข้องกับสาเหตุต่างๆ เช่น การรับประทานใยอาหารน้อย ความผิดปกติทางอารมณ์ หรือระบบประสาท ความผิดปกติของระบบและโครงสร้าง ความรุนแรงที่เกิดจากยา และการติดเชื้อ
- การขับถ่ายผิดปกติ ไม่สม่ำเสมอ หรือลำบาก
- อาการอื่น ๆ ของอุจจาระผิดปกติหรือถ่ายอุจจาระลำบาก

รหัสที่ 9

โรค อาการ และหัตถการทางการแพทย์แผนไทย

U70 อาการและโรคของผิวหนัง

U70.2 กลาก และ เกื้ออื่น

รหัส U 70.21

ชื่อโรค/อาการ เกื้ออื่น

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย

เป็นดวงขาวหรืออาจเป็นขุยตามร่างกายทั่วไป ส่วนมากมักจะพบบริเวณหน้า หลัง หน้าอก และแขน โดยเฉพาะส่วนที่มีเหงื่อมาก แต่ไม่ปรากฏขอบชัดเจน เช่น โรคกลาก และจะไม่มีอาการ เช่น โรคเรื้อนชนิดที่เป็นกับวิธีประสาธน์ ซึ่งมีลักษณะบางอย่างคล้ายกันมาก โรคเกื้ออื่นเกิดจากเชื้อราพวกหนึ่ง เกิดในคนที่ไม่รักษาความสะอาดของร่างกาย หมักหมมเหงื่อไคล และเสื้อผ้าสกปรก

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส B36.0

ชื่อโรค/อาการ Pityriasis versicolor

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Pityriasis versicolor หรือ Tinea versicolor หรือเกื้ออื่น มีรอยโรคเป็น oval scaly macules, papule หรือ patches บริเวณอก ไหล่ หลัง ลักษณะเป็นผื่นสีขาวในคนผิวคล้ำ แต่อาจมีสีแดงหรือดำในคนผิวขาว เกิดจากเชื้อ *Malassezia furfur* แพทย์สามารถยืนยันวินิจฉัยโดยการตรวจ KOH preparation

รหัสที่ 10

โรค อาการ และคัดกรองทางการแพทย์แผนไทย

U74 โรคอื่น ๆ

รหัส U74.4

ชื่อโรค/อาการ ความดันโลหิตสูง

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย ความดันโลหิตมากกว่าหรือเท่ากับ 140/90 มิลลิเมตรปรอท โดยวัดอย่างน้อย 2 ครั้ง

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

รหัส I10

ชื่อโรค/อาการ Essential (primary) hypertension ความดันโลหิตสูง ไม่ทราบสาเหตุ (ปฐมภูมิ)

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทย์แผนปัจจุบัน

Hypertension หรือ โรคความดันโลหิตสูง วินิจฉัยจากความดันโลหิต systolic เท่ากับหรือสูงกว่า 140 มิลลิเมตรปรอท และ/หรือความดันโลหิต diastolic เท่ากับหรือสูงกว่า 90 มิลลิเมตรปรอท โดยวัดอย่างน้อย 2 ครั้ง หรือมากกว่า ใน 2 วัน หรือมากกว่า แบ่งออกเป็น

1. Primary หรือ Essential Hypertension หมายถึง ความดันโลหิตที่ไม่ทราบสาเหตุ

2. Secondary hypertension หมายถึง ความดันโลหิตสูงที่เกิดจากโรคอื่น ได้แก่

2.1 เกิดจากโรคไต (parenchymal renal disease) เช่น ไตวายเรื้อรัง acute glomerulonephritis หรือ lupus nephritis

2.2 เกิดจาก renal artery stenosis โดยตรวจพบว่า หลอดเลือดแดงไตตีบจากทำ renal angiogram, magnetic resonance renal arteriography หรือ Doppler ultrasound

2.3 เกิดจากโรคต่อมไร้ท่อ เช่น Cushing's syndrome, pheochromocytoma, primary hyperaldosteronism

รหัสที่ 11

โรค อาการ และคัดถาวรทางการแพทยแผนไทย

U75 อาการอื่นๆ

U75.0 ปวดตามร่างกาย

รวม: ปวดกล้ามเนื้อ

ไม่รวม: ปวดท้อง (U66.70 - U66.73)

ปวดฟัน (U65.4)

ปวดกระดูก (U51.6)

ปวดศีรษะ (U61.30)

รหัส U75.07

ชื่อโรค/อาการ ปวดทั่วร่างกาย

ความหมายทางการแพทย์แผนไทย มีอาการปวดทั่วร่างกาย

อธิบายเพิ่มเติม กล้ามเนื้อและเส้นเอ็นเป็นอาการปวดตามร่างกาย ถือว่าเป็นวาตะสมุฏฐาน หรือธาตุลมที่พิการหรือกำเริบ อาจเกิดจากเหตุที่ทำให้ธาตุลมผิดปกติเอง หรือเป็นผลจากธาตุอื่นที่ผิดปกติไปแล้วส่งผลกระทบต่อธาตุลม ธาตุลมที่กำเริบหรือมากเกินไป จะทำให้เกิดอาการปวดที่ใดก็ขึ้นกับว่าลมกระทำต่อร่างกายส่วนใด

โรค อาการ ที่เทียบเคียงทางการแพทยแผนปัจจุบัน

รหัส M79.1

ชื่อโรค/อาการ Myalgia ปวดกล้ามเนื้อ

คำอธิบายโรค/อาการที่เทียบเคียงทางการแพทยแผนปัจจุบัน

ปวดกล้ามเนื้อ

เอกสารอ้างอิง

สถาบันการแพทย์แผนไทย กรมพัฒนาการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. **บัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย บัญชีรหัสกลุ่มโรคอาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2.** กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด, 2559.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. **บัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ ฉบับประเทศไทย เล่มที่ 1 ตารางการจัดกลุ่มโรค. พิมพ์ครั้งที่ 1.** 2555.

สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข. **International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems Volume 5 Standard Coding Guidelines. พิมพ์ครั้งที่ 1.** กรุงเทพฯ : สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์, 2557.

กลุ่มงานวิชาการเวชกรรมและผดุงครรภ์แผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. **แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในระบบบริการสาธารณสุข เล่ม 1. พิมพ์ครั้งที่ 2.** ร้านแมกเนท สโตร์, 2561.

กลุ่มงานวิชาการเวชกรรมและผดุงครรภ์แผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข. **แนวทางเวชปฏิบัติด้านการแพทย์แผนไทย เพื่อส่งเสริมการใช้ยาสมุนไพรในระบบบริการสาธารณสุข เล่ม 3.** ร้านแมกเนท สโตร์, 2564.

กลุ่มงานวิชาการเวชกรรมและผดุงครรภ์แผนไทย สถาบันการแพทย์แผนไทย
การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก กระทรวงสาธารณสุข.
คู่มือ แนวทางเวชปฏิบัติการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
ในคลินิกบริการการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกแบบครบวงจร
สำหรับโรงพยาบาล. กรุงเทพฯ : บริษัท สามเจริญพาณิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด,
2559.

.....

הכנת

คำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

ที่ ๑๗๓ / ๒๕๖๗

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อากา และหัตถการ ด้านการแพทย์แผนไทยและคณะทำงานพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อากา และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย

ตามที่ กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก มีนโยบายในการส่งเสริมสนับสนุนให้การแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก เข้ามามีส่วนร่วมและมีบทบาทในการดูแลสุขภาพของประชาชน ตามแผนพัฒนาระบบบริการสุขภาพ (Service plan) สาขการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ผสมผสาน โดยร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดทำบัญชีรหัสโรค อากา และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย (ICD-10-TM) เพื่อพัฒนารหัสโรค อากา และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยให้มีคุณภาพ เป็นฐานข้อมูลแก่ผู้ใช้รหัสการวินิจฉัยโรค อากา และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย นั้น

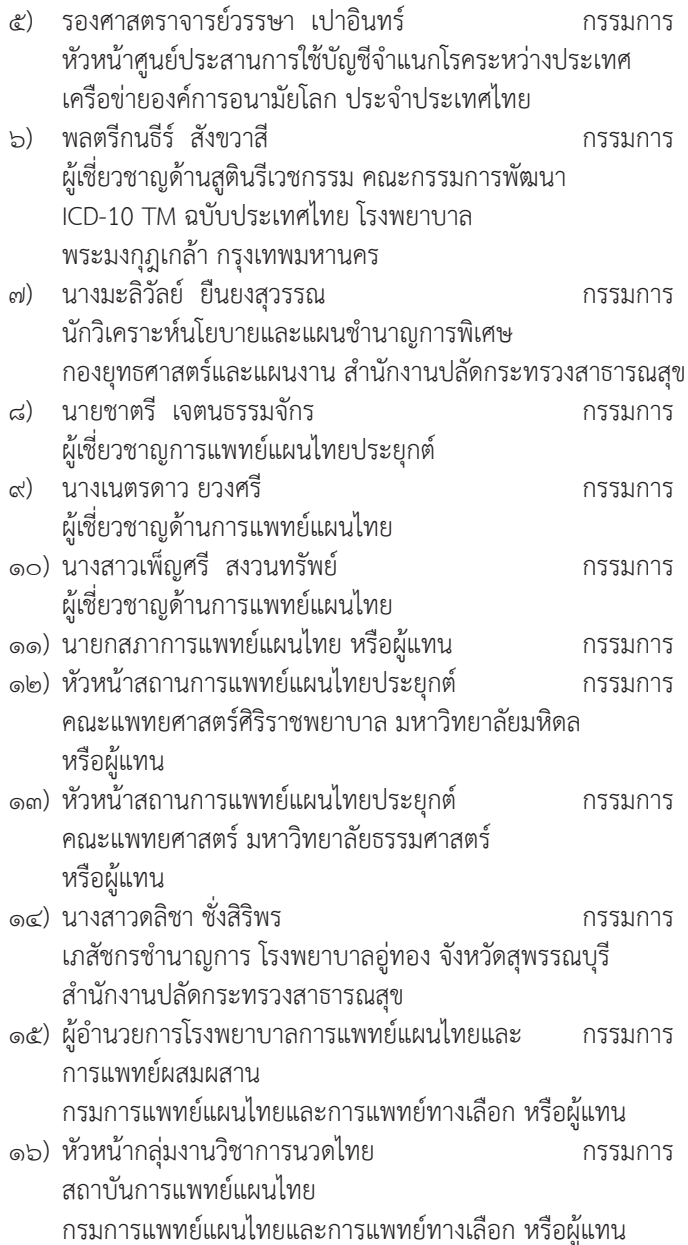
อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๓๒ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก จึงได้ออกคำสั่ง ดังนี้

ข้อ ๑ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อากา และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

๑.๑ องค์ประกอบ

๑) อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	ที่ปรึกษา
๒) รองอธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ได้รับมอบหมาย	ประธาน
๓) ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	รองประธาน
๔) รองศาสตราจารย์วิทยา ศรีดามา
ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม ประธานคณะกรรมการ
พัฒนา ICD-10 TM ฉบับประเทศไทย	กรรมการ

๑๓)	หัวหน้ากลุ่มงานวิชาการเวชกรรมไทย
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก หรือผู้แทน	กรรมการ
๑๔)	นางอัจฉรา เชียงทอง
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
๑๕)	นางมาลา สร้อยสำโรง
แพทย์แผนไทยชำนาญการพิเศษ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
๒๐)	นางสาวธรีดา จันทรหอม
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ
และเลขานุการ
๒๑)	นางสาวปพิชญา แนนกลาง
แพทย์แผนไทยปฏิบัติการ และผู้ช่วยเลขานุการ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	กรรมการ

๖) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมอบหมาย

ข้อ ๒ แต่งตั้งคณะทำงานพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย โดยมีองค์ประกอบ หน้าที่และอำนาจ ดังต่อไปนี้

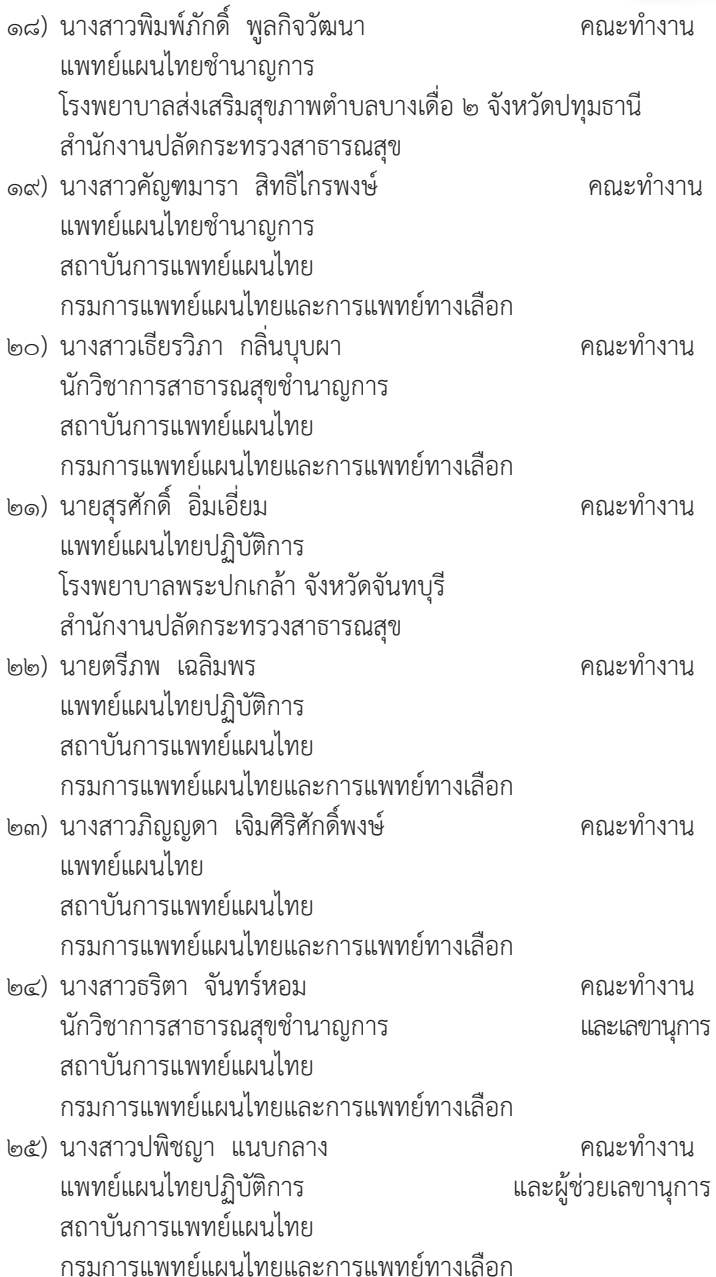
๒.๑ องค์ประกอบ

๑) ผู้อำนวยการสถาบันการแพทย์แผนไทย	ประธาน
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	
๒) นางมะลิวัลย์ ยืนยงสุวรรณ	รองประธาน
นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการพิเศษ	
กองยุทธศาสตร์และแผนงาน	
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	
๓) รองศาสตราจารย์วิทยา ศรีดามา	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญด้านอายุรกรรม ประธานคณะกรรมการ	
พัฒนา ICD-10 TM ฉบับประเทศไทย	
๔) รองศาสตราจารย์วรวิภา เปาอินทร์	คณะทำงาน
หัวหน้าศูนย์ประสานการใช้บัญชีจำแนกโรคระหว่างประเทศ	
เครือข่ายองค์การอนามัยโลก ประจำประเทศไทย	
๕) พลตรีกันธิ์ สังขวาสี	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญด้านสูตินรีเวชกรรม	
คณะกรรมการพัฒนา ICD-10 TM ฉบับประเทศไทย	
โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า กรุงเทพมหานคร	
๖) นางเนตรดาว ยวงศรี	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทย	
๗) นางสาวเพ็ญศรี สงวนทรัพย์	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทย	
๘) นายชาติรี เจตนธรรมจักร	คณะทำงาน
ผู้เชี่ยวชาญการแพทย์แผนไทยประยุกต์	
๙) นายธนภักษ์ เชวน์ไพระพงศ์	คณะทำงาน
สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์	
คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล	

๑๐) ผู้ช่วยศาสตราจารย์อรมนี ประจวบจินดา
สถานการแพทย์แผนไทยประยุกต์
คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	คณะทำงาน
๑๑) นายพินิต ชินสร้อย
หัวหน้ากลุ่มงานบริการทางการแพทย์และสาธารณสุข
วิทยาลัยการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร
สถาบันพระบรมราชชนก	คณะทำงาน
๑๒) นางสาวอรทัย สารกุล
คณะกรรมการแพทย์บูรณาการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี	คณะทำงาน
๑๓) นางมาลา สร้อยสำโรง
แพทย์แผนไทยชำนาญการพิเศษ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะทำงาน
๑๔) นางอัจฉรา เชียงทอง
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะทำงาน
๑๕) นางสาวบุษราภรณ์ ธนสีลังกูร
นักวิชาการสาธารณสุขชำนาญการพิเศษ
สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก	คณะทำงาน
๑๖) นายไพรวลัย โศศรีสุทธิ
แพทย์แผนไทยชำนาญการ
สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดศรีสะเกษ
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	คณะทำงาน
๑๗) นางสาวดลิดา ชั่งสิริพร
เภสัชกรชำนาญการ
โรงพยาบาลอุ้มทอง จังหวัดสุพรรณบุรี
สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข	คณะทำงาน

๒.๒ หน้าที่และอำนาจ

๑) จัดทำคำอธิบายรหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ให้มีความเหมาะสม

๒) พัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย ให้มีความเหมาะสม

๓) จัดทำรหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย เปรียบเทียบกับรหัสการวินิจฉัยโรคร่วมที่ใช้ในระบบบริการสุขภาพ

๔) วิเคราะห์ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะแนวทางเกี่ยวกับการใช้รหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย

๕) ปฏิบัติงานอื่นๆ ตามที่อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกมอบหมาย

ข้อ ๓ ให้ยกเลิกคำสั่งกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือกที่ ๒๓๗๔/๒๕๖๖ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๖ เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนารหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทยและคณะทำงานจัดทำคำอธิบายรหัสการวินิจฉัยโรค อาการ และหัตถการด้านการแพทย์แผนไทย

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๓๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๖๗

นายทวีศิลป์ วิษณุโยธิน

อธิบดีกรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก

กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
Department of Thai Traditional and Alternative Medicine

**สถาบันการแพทย์แผนไทย
กรมการแพทย์แผนไทยและการแพทย์ทางเลือก
กระทรวงสาธารณสุข พ.ศ. 2568**